

власну точку зору і навіть на помилку; внутрішню установку на повагу до прав дитини і звичку її реалізовувати; органічне поєднання загальнолюдських інтересів з національними та особистісними інтересами, національної самосвідомості (без будь-якого відтінку шовінізму) з національною, релігійною, ідеологічною, побутовою толерантністю; здатність рішуче протистояти антигуманним концепціям. Шлях до толерантності дуже простий, але тривалий: протягом усіх років здобуття фахової підготовки у педагогічному ВНЗ навчати студента вслуховуватися в аргументацію тих, хто має іншу точку зору та поважати право кожного на альтернативне переконання.

– виробити у студента педагогічний оптимізм та професійну компетентність майбутнього вчителя початкових класів, яка ґрунтується на його знаннях, уміннях, навичках, професійно необхідних якостях і не має нічого спільного із самовпевненістю, намаганням маніпулювати поведінкою дітей, ігноруванням ініціативи вихованців, підпорядкуванням їх своїй волі, ставленням до них як до пасивного об'єкту виховання.

– сформувати свідоме підтримання здорового способу життя та виробити звичку доводити розпочату справу до кінця.

Література:

1. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Освіта. – 2002. – № 26. – С. 2 – 3.
2. Пашенко Д.І. Педагогічні аспекти національної ідеї: від національної самосвідомості до дії // Наукові записки Вінницького педагогічного університету. – Серія: Пед. і псих. – Вип. 6. – Ч. 1, 2002. – С. 123 – 126.

УДК 371.13+372

О.М. Побірченко

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ СІЛЬСЬКІЙ ШКОЛІ

Анотація. У статті розглядаються особливості підготовки майбутніх учителів до застосування нових технологій навчання в умовах початкової сільської школи.

Аннотация. В статье рассматриваются особенности подготовки будущих учителей к использованию инновационных технологий обучения в условиях сельской начальной школы.

Annotation. The article considers the peculiarities of future teachers training for the use of the innovative technologies of teaching in a village primary school.

Головними пріоритетами сучасної парадигми освіти є самовизначення людини, свобода її вибору оптимальних стратегій життєвого шляху.

В процесі „...застосування нових інформаційних технологій центром тяжіння стає учень (студент), який активно вибудовує свій навчальний процес, вибираючи основну траєкторію в освітньому середовищі, то важливою функцією вчителя (викладача) в ефективному і творчому освоєнні інформації, в розвитку критичного осмислення здобутих знань” [7, 129].

Використання нових технологій в освітньому процесі є засобом реалізації важливих властивостей майбутніх учителів – це здатність до взаємодії,

співтворчості, рефлексії, креативності, ситуативного проектування, саморозвитку.

Відповідно міжнародних стандартів інновації розглядаються як кінцевий результат інноваційної діяльності (новий продукт, удосконалений технологічний процес). Щодо освітньої сфери, інновацією вважають кінцевий результат інноваційної діяльності у вигляді нового змісту, методу, форми організації навчально-виховного процесу чи удосконаленого технічного засобу навчання, чи нового підходу до соціальних послуг в області освіти.

Розрізняють „частковометодичний, методичний та загально дидактичний рівні інновацій” [10, 10].

Залежно від специфіки та використання інновацій розрізняють наступні їх види: технологічні, методичні, організаційні, управлінські, економічні, соціальні, юридичні. Зокрема, методичні інновації охоплюють область методики навчання та виховання, викладання та навчання, організації навчально-виховного процесу. Це найбільш розповсюджений тип нововведень у сфері освіти.

За характером внеску в науку та практику інновації розділяють на „теоретичні та практичні” [10, 8].

Стосовно традиційної системи професійно-педагогічної підготовки, навчання вибудовувалось як взаємозв'язок двох автономних дій: навчаючої діяльності викладача та навчально-пізнавальної діяльності студентів. Останні ж виступають як об'єкти управління, як виконавці планів викладача.

Проблеми зі створення, впровадження в освітній процес ефективних засобів та технологій навчання у вищих навчальних закладах досліджують І.М. Дичківська, І.А. Зязюн, М.В. Кларін, Т.К. Клименко, О.М. Пехота, Л.С. Подимова, В.О. Сластьонін, Г.К. Селевко та ін.

Метою статті є дослідження підготовки майбутніх учителів до застосування нових технологій навчання у початковій сільській школі.

Серед сучасних інноваційних спрямувань розвитку педагогічної освіти російські вчені виділяють розробку особистої теорії інновацій, особистісно-орієнтовану освіту, розвиток організаційно-структурної моделі освіти, систему багаторівневої системи освіти [5, 15].

Як зазначають В.О. Сластьонін та Л.С. Подимова, інноваційна діяльність є важливою особливістю педагогічної праці, що характеризує взаємозв'язок загальної культури педагога, його творчого потенціалу та професійної спрямованості. Теоретична модель інноваційної діяльності вчителя в своєму складі має такі структурні та функціональні компоненти: мотиваційний, креативний, технологічний, рефлексивний. Зазначимо, що інноваційність – це відкритість, проникливість для іншої, відмінної від особистої, думки. Тобто мова йде про готовність педагога відноситися до своєї позиції не як до єдиної можливої та вірної [12, 34].

Відповідно до вище вказаного, суб'єктний розвиток та саморозвиток особистості майбутнього вчителя здійснюється в процесі інноваційного навчання, важливими функціями якого є проблемність та конфліктність дійсності, критичне відношення до нормативів, відкритість середовищу та професійним нововведенням, творче відношення до світу, прагнення до самореалізації, втілення в інноваційну діяльність своїх ідей.

Загальною ж основою інноваційної підготовки учителя є творча педагогічна діяльність, тобто систематичні дослідження, діалогова та дискусійна діяльність, моделювання та прогнозування педагогічних нововведень [12, 35].

Зазначимо, що специфічною ознакою поняття „інновація” в педагогіці є те, що за допомогою „...нововведень забезпечується розвиток, удосконалення, поліпшення освіти, виховання і розвитку учнів, більш ефективною стає освітньо-виховна робота педагогів” [13, 12].

В інноваційних освітніх перетвореннях змінюються вимоги до рівня теоретичних знань і практичної підготовки вчителя. Він повинен уміти спрямовувати навчально-виховний процес на особистість дитини, вибудовувати власну професійну діяльність так, щоб кожен учень мав необмежені можливості для самостійного і самоєфективного розвитку. Все це принципово визначає зміст особистісної та професійної підготовки педагога, „актуалізує необхідність створення педагогічних систем, зорієнтованих на інноваційну діяльність, і відповідно на пошук нових підходів до підготовки майбутнього педагога” [4, 278].

Оновлення освіти сьогодні потребує від педагогів „знання інноваційних змін в системі сучасної освіти, відмінностей традиційної, розвиваючої та особистісно орієнтованої системи навчання; розуміння сутності педагогічної технології; знання інтерактивних форм та методів навчання, критеріїв технологічності; володіння технологіями ціле покладання, проектування, діагностування, проектування оптимальної авторської методичної системи, розвинутих дидактичних, рефлексивних, проектувальних, діагностичних умінь; умінь аналізувати та оцінювати свій індивідуальний стиль, а також особливості та ефективність використовуваних педагогічних технологій та особистої педагогічної діяльності в цілому” [8, 3].

Впровадження інноваційних технологій в організацію процесу навчання значною мірою вирішує питання опанування майбутніми учителями умінь і навичок саморозвитку особистості.

Таким чином, ми розглядаємо інтерактивні технології навчання як інноваційні. Перш за все визначимо сутність інтерактивного навчання. Воно бере свій початок від інтеракціонізму (англ. interaction – взаємодія) – напрямок в соціальній психології, що опирається на міжособистісні комунікації. Зокрема, важливою особливістю останньої є здатність людини „приймати роль іншого”, уявляти, як його можуть сприймати оточуючі, відповідно інтерпретувати ситуацію та конструювати особисті дії [1, 347].

В особистісно орієнтованій педагогіці під інтерактивним навчанням розуміють можливість сприйняття інформації (знань, відношень, позицій, установок) від інших учасників навчання, інтерпретувати їх, узагальнювати, робити висновки та конструювати особисту індивідуалізовану картину світу та свого місця в ньому [1, 347-348].

Таким чином, інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбальну мету створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність.

Суть інтерактивного навчання полягає в постійній, активній взаємодії усіх учнів в навчальному процесі. Сюди відносимо співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), за яких учень і учитель є „рівноправними, рівнозначними суб’єктами навчання, розуміють, що роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, уміють і здійснюють” [3, 10-11]. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу

обставин та відповідної ситуації, сприяє активному формуванню навичок і вмінь, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії, дозволяє педагогу стати справжнім лідером колективу.

Можна стверджувати, що формула „навчаючись, навчаю” відноситься не тільки до взаємодії навчальної групи (учнів класу) між собою, не тільки до взаємодії учителя з групою (класом), але й в однаковій мірі до взаємодії групи (класу) з учителем. В процесі обміну взаємодіями (між його учасниками) створюються сприятливі умови до формування та розвитку пізнавальної діяльності та інших соціальнозначущих якостей особистості його учасників.

Зазначимо також, що сутність інтерактивного навчання відповідає принципам процесу педагогічної взаємодії, зокрема принципу рівноправності у спілкуванні та партнерства у спільній діяльності.

В контексті нашого дослідження доречно розглянути діяльність Науково-методичного центру інноваційних освітніх технологій ІСМО Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Одним з основних напрямків роботи науково-методичного центру інноваційних освітніх технологій є підготовка наукових кадрів. Застосування інтерактивних технологій навчання у процесі проведення навчальних занять зі студентами має на меті підготувати їх до використання освітніх інновацій у подальшій професійній діяльності. Адже, будучи учасником інтерактивних технологій навчання, студент не тільки має змогу безпосередньо на занятті засвоїти до 75% навчальної інформації, а й набути навичок організації такого навчання. Працюючи вчителем, він зможе сміливо сам впроваджувати відповідні технології в практику своєї роботи, для нього не буде ніяких таємниць в організації такої роботи, ніщо не буде для нього новим, він зможе творчо наслідувати своїх наставників-викладачів.

За умов інтерактивного навчання кожний студент педагогічного ВНЗ вже з 1-го курсу є вчителем, викладання для такого студента – це не якась його майбутня діяльність у школі, що колись може відбутися, але якої можна й уникнути; студент – це не майбутній учитель, а він стає ним уже з першого року навчання у вузі та й на всіх наступних. Він викладає щодня, а не від випадку до випадку і не тільки тоді, коли проходить педагогічну практику в школі. Саме в такі умови ставить студента інтерактивне навчання, за таких умов його учасник, засвоюючи нову інформацію, повинен доносити її до всіх товаришів, у результаті чого формуються педагогічні навички навчання іншого.

Зокрема, викладачі методик використовують комп'ютерні програми для учнів початкових класів, поєднуючи їх з інтерактивними методами навчання, наприклад, „робота в парах”. Одночасно викладачі готують студентів випускного курсу до застосування інтерактивних методів навчання під час проходження педагогічної практики.

Розглянемо деякі форми організації навчальної діяльності студентів, які використовують викладачі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини в процесі підготовки із застосуванням інтерактивних технологій навчання.

Основною формою інтерактивного навчання студентів є тренінг, сутність якого – розширення самопізнання та підвищення компетенції у спілкуванні. Тренінг є формою практичного групового заняття, яка може проводитися замість семінарських і самостійних робіт, якщо тема та мета заняття дозволяють це зробити [3, 12-16].

Зауважимо, що інтерактивні тренінги серед усіх сучасних технологій навчання, з нашої точки зору, є найбільш ефективними. Адже вони передбачають діалогічність, діяльнісно-творчий характер, підтримку індивідуального розвитку студента (учня), надання йому самостійності в прийнятті рішень, творчості, вибору змісту й способу навчання та поведінки.

Головним змістом форм тренінгового навчання є органічна адаптація положень науки кожним студентом безпосередньо до самого себе та пошук „...оптимальних шляхів їх практичного застосування в поведінці, у спілкуванні та спільній діяльності, що виражається у формуванні індивідуального стилю професійної творчої поведінки педагога” [1, 349].

Впровадження інтерактивних технологій навчання в навчально-виховний процес ВНЗ по-новому впливає на традиційний процес засвоєння знань, підвищує його ефективність, спрямовується на розвиток особистості студента.

Активне навчання являє собою таку організацію навчального процесу, яка спрямована на усіляку активізацію навчально-пізнавальної діяльності учнів (студентів) засобом широкого, бажано комплексного, використання педагогічних (дидактичних) засобів [2, 51-52].

В процесі активного навчання істотно змінюється „і роль того, хто навчає (замість ролі інформатора роль менеджера), і роль тих, хто навчається (інформація не мета, а засіб для засвоєння дій і операцій професійної діяльності)” [6, 108].

В контексті нашого дослідження заслуговує на увагу досвід використання інтерактивних технологій навчання в процесі підготовки студентів до роботи в умовах початкової сільської школи. Зокрема, теорією і практикою педагогічної діяльності в сільській початковій школі майбутні учителі оволодівають завдяки введенню в навчальний план Навчально-наукового інституту соціальної та мистецької освіти (педагогічний факультет) Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини спецкурсу „Особливості роботи вчителя в малокомплектній школі”, програма якого розроблена з урахуванням сучасних досягнень у галузі педагогіки, психології, філології та ін.

У навчально-виховній роботі зі студентами поряд із традиційними поєднуються інтерактивні методи навчання. Це – співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, парне, навчання у співпраці), де студент і викладач – рівноправні суб'єкти навчання.

Учитель виступає в ролі організатора процесу навчання, лідера групи, консультанта [11].

Після того, як студенти опанують сутність інтерактивних технологій, навчаються планувати інтерактивні вправи та розробляти конспекти інтерактивних уроків для звичайних класів, навчають їх використовувати інтерактивні технології в класах-комплектах.

Студенти мають зрозуміти, що інтерактивна взаємодія потребує значної кількості часу для підготовки як учням, так і вчителю. Тому інтерактивні вправи у навчальний процес включають поступово (робота в парах, групах, „мікрофон”, „мозковий штурм” тощо). Студенти поступово звикають до них, набувають досвіду спілкування і т.д.

Для поліпшення професійно-педагогічної підготовки студентів до роботи в умовах початкової сільської школи широко використовуються рольові ігри. Вони дають змогу імітувати навчально-виховний процес у малокомплектній школі, навчати швидко і правильно реагувати на нову ситуацію, приймати конкретні рішення, оцінювати різні суттєві обставини та перспективу.

Пошук можливостей подальшого вдосконалення підготовки майбутніх учителів до роботи в умовах початкової сільської школи, які могли б успішно впроваджувати інноваційні методики в практику роботи школи, триває. Використання інтерактивних технологій навчання, на нашу думку, є засобом підготовки студентів до інноваційної діяльності, зокрема, формування нової позиції особистості по відношенню до світу, до психолого-педагогічної науки, до самого себе.

Розглядаючи інтерактивні технології навчання, доцільно також звернутися до компетентнісних поглядів Міжнародної Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Представниками (ОЕСР) визначено три категорії ключових компетентностей для успішного життя та успішного функціонування (2002 р.), серед яких вказано на інтерактивне використання засобів. Останнє передбачає розуміння загалу засобів, що дають можливість особистості взаємодіяти з навколишнім світом, а саме: здатність інтерактивно застосовувати мову, символіку та тексти; здатність використовувати знання та інформаційну грамотність; здатність застосовувати (нові) інтерактивні технології [9, 23-24].

Викладене вище дає підстави для висновку, що використання інтерактивних технологій створює умови для підготовки фахівця компетентного, озброєного найновішими технологіями, здатного працювати з будь-якою аудиторією, в широкому розумінні – із соціумом; створювати атмосферу активної праці, творчості, співробітництва, взаєморозуміння.

Література:

1. Белухин Д.А. Современные формы и модели обучения. Основные понятия и комментарии к ним / Д.А. Белухин // Личностно ориентированная педагогика / Д.А. Белухин. – М.: Московский психолого-социальный институт, 2005. – Глава 7. – С. 331-349.
2. Бурцева И.В. Становление управленческой культуры специалиста / И.В. Бурцева // Высшее образование. – 2007. № 6. – С. 51-52
3. Використання інтерактивних технологій навчання в професійній підготовці майбутніх учителів: Монографія [Н.Г. Баліцька, О.А. Біда, Г.П. Волошина та ін.] ; за заг. ред. Н.С. Побірченко. – К.: Науковий світ, 2003. – 138 с.
4. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник / І.М. Дичківська . – К.: Академвидав, 2004. – 352 с. (Альма-матер).
5. Клименко Т.К. Традиции и инновации в педагогическом образовании / Т.К. Клименко // Инновации в образовании. – 2007. – № 3. – С. 13-20.
6. Комар О.А. Нове покоління обирає інтерактивні технології навчання / О.А. Комар // Підготовка педагогічних кадрів у вищих навчальних закладах у контексті процесів глобалізації: Матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції: м. Умань, 17-18 листопада 2005 р. / Ред. кол.: Н.С. Побірченко (гол. ред.) та ін. – К.: Міленіум, 2005. – С. 106-109.
7. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В.Г. Кремень. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
8. Никишина И.В. Инновационные педагогические технологии и организация учебно-воспитательного и методического процессов в школе: использование интерактивных форм и методов в процессе обучения учащихся и педагогов / И.В. Никишина. – Волгоград: Учитель, 2007. – 91 с.
9. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти / Оксана Овчарук // Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. – К.: К.І.С., 2003. – С. 13-42.

10. Полонский В.М. Инновации в образовании (методологический анализ) / В.М. Полонский // Инновации в образовании. – 2007. – № 2. – С. 4-14.
11. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Науково-методичний посібник / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. За ред. О.І. Пометун. – К.: Л.С.К., 2003. – 192 с.
12. Слостенин В.А. Готовность педагога к инновационной деятельности / В.А. Слостенин, Л.С. Подымова // Педагогическое образование и наука. – 2006. – № 1. – С. 32-37.
13. Тевлін Б.Л. Професійна підготовка вчителів / Б.Л. Тевлін. – Х.: Вид. група „Основа”, 2006. – 192 с. – (Б-ка журн. „Управління школою”; Вип. 6 (42)).

УДК 378.147+796

П.Г. Поперечний

ПІЛАТЕС – НОВІТНЯ ПРОГРАМА ВПРАВ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ВНЗ З ПОРУШЕННЯМИ У СТАНІ ЗДОРОВ'Я В ПЕРІОД МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

***Анотація.** У статті охарактеризовано сучасні проблеми фізичного виховання та шляхи їх вирішення. Запропонована новітня програма вправ системи пілатес для студентів ВНЗ з порушеннями у стані здоров'я в період модернізації освіти України.*

***Аннотация.** В статье охарактеризованы современные проблемы физического воспитания и пути их решения. Предложена современная программа упражнений системы пилатес для студентов ВУЗ с нарушениями в состоянии здоровья в период модернизации образования Украины.*

***Annotation.** The modern problems of physical education and way of their decision are described in the article. The modern program of exercises of the system of pilates is offered for students university of higher with violations in a state of health in period modernization of formation of Ukraine.*

В умовах сьогодення специфіка фізичного виховання полягає в тому, що теоретичні знання, практичні вміння і навички стають мотивованим збудником до виконання фізичних вправ, використання факторів природи і формування такого способу життя, який сприяє досягненню як особистих, так і соціальних цілей [3, 45; 4, 25; 7, 5]. Кінцева мета фізичного виховання є соціально-детермінованою, визначена інтересами суспільства і держави [1,40;3,34;7,55]. В різні часи задачі фізичного виховання студентів змінювались, але метою завжди лишалося досягнення всебічного і гармонійного розвитку, високого рівня здоров'я, що є необхідним для забезпечення високої якості життя [6, 3; 7, 76; 8, 110].

Фізичне виховання у вищих закладах освіти передбачає вирішення комплексу оздоровчих (формування функціональних резервів і посилення резистентності до впливу патогенних факторів), освітніх (розвиток фізичних якостей і формування фонду рухових навичок) і виховних (розвиток морально-вольової сфери) задач, зміцнення і збереження здоров'я, формування гармонійного фізичного розвитку. Важливим є також забезпечення високого рівня фізичної та розумової працездатності.